

Nr 77

Av fru Wallentheim m. fl., angående en översyn av lagen om sterilisering.

Abort kan medgivas, när med hänsyn till kvinnans levnadsförhållanden och omständigheter i övrigt kan antagas, att hennes kroppsliga och själsliga krafter skulle allvarligt nedsättas genom barnets tillkomst och vården av barnet, s. k. förutsedd svaghet.

Någon motsvarighet till detta lagrum finnes icke i steriliseringslagen. Denna bristande överensstämmelse mellan lagarna leder ibland, vid handläggandet av s. k. dubbelärende — samtidig abort- och steriliseringsansökan — till resultat som icke är tillfredsställande.

Där sålunda abort befinner sig starkt indicerad på indikationen »förutsedd svaghet» kan sökandes steriliseringsansökan icke lagligen bifallas, om ock synnerliga skäl talar för att förnyat havandeskap bör förhindras. Steriliseringslagens snävare bestämmelser innebär i sådant fall ett inhumant och meningslöst uppskjutande av steriliseringsoperationen till en sannolik nästa gång då ett uttalat svaghetstillstånd är dokumenterat. Avslag eller bifall till en abortframställning under samma betingelser kan av olika skäl bli en svår och olustig bedömningsfråga. Med ett »ja» till en samtidig, sakligt väl underbyggd steriliseringsansökan skulle, genom den psykiska lättnad ett dylikt beslut kan innebära för kvinnan, i många fall den nödlösning som en abort innebär kunna undvikas.

I 1941 års steriliseringslag § 3 föreskrives, att kungl. medicinalstyrelsens tillstånd till sterilisering icke må lämnas någon med mindre respektive vårdnadshavare, förmyndare, make, anstaltsföreståndare och läkare beretts tillfälle att »där så kan ske» avgiva yttrande. I kungl. medicinalstyrelsens råd och anvisningar, nr 93, med tillämpningsföreskrifter i detta stycke sägs: »Föreskriften om yttrande är sålunda kategorisk och kan icke ge anledning till någon tvekan.» Enligt juridisk tolkning av orden »där så kan ske» avses därmed endast det förhållandet att exempelvis för sökande gift kvinna maken befinner sig på okänd ort.

Gång efter annan ingives av gift kvinna ansökan om sterilisering, där ett bifall är klart indicerat och uppenbart angeläget med hänsyn till kvinnans av förhållandena betingade möjligheter och krafter, men där ärendet återkallas på grund av lagens tvingande krav att makens yttrande skall inhämtas. Drivkraften bakom återkallandet är icke sällan ren skräck hos kvinnan för de reaktioner saken kan utlösa hos mannen på grund av svår alkoholism, grav psykopati eller annan psykisk rubbning hos denne.

För att ge här berörda kvinnor den hjälp och lättnad som är motiverad synes efter steriliseringslagens § 3, 1 stycket, en sats böra tilläggas av innebörd, att därest det av synnerliga skäl befinnes till fullo styrkt som uppenbart olämpligt att make erhåller kännedom om kvinnans steriliseringsansökan, denna må, under förutsättning av att full enighet uppnås vid handläggningen, utan makens yttrande kunna av kungl. medicinalstyrelsen bifallas.

Många kvinnor sviktar under den arbets- och ansvarsbörda som pålagts dem på grund av att makens arbetsförmåga genom sjukdom gått förlorad. För att förhindra att kvinnan genom upprepad graviditet utsättes för direkt nedslitning med åtföljande katastrof för familjen kan steriliseringsfrågan aktualiseras. Ehuru makens sjukdom och bristande försörjningsförmåga är den direkta utlösande orsaken till kvinnans uttröttningsstillstånd, kan ingreppet icke lagligen utföras på honom med åberopande av medicinsk indikation, ändock han själv ansöker därom.

Det framstår som orättfärdigt och stötande, att lagens enda utväg att lösa det aktuella äktenskapets problem är att företaga steriliseringsoperation av kvinnan med hänsyn till hennes biologiska funktion. Kvinnan kan, frånsett en naturlig och under påtalade förhållanden knappast påverkbar förslitningsrisk, vara somatiskt och psykiskt frisk, hon kan bli ensam genom dödsfall och senare stå inför möjligheten till en ny familjebildning. Då därtill kommer att steriliseringsoperation för mannen är ett mindre, helt ofarligt ingrepp synes en lagändring i berörda avseende väl motiverad.

Undertecknade hemställer,

att riksdagen måtte genom skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av steriliseringslagen med beaktande av här anförda synpunkter.

Stockholm den 20 januari 1955

Annie Wallentheim

Anna Sjöström-Bengtsson

Gärda Svenson

Ingeborg Carlqvist

Dagmar Ranmark

Georg Pettersson

Per Bergman